

A könyvtárak irányítása és felügyelete

A könyvtárak felügyelete Skandináviában mindenütt a minisztériumok alá tartozik. (Konkrétan e feladatot Svédországban a Skolöverstyrelse, Dániában a Bibliotekstilsynet látja el. Finnországban külön állami felügyeletet nem szerveztek.) A pénzügyi támogatás elosztása tárgyalásakor már beszéltünk e szervekről. E funkció csökkenésével együtt növekszik a tanácsadói szerepkör és a kulturális ügyek kooperációján való munkálkodás jelentősége. Ilymódon bizonyos módszertani tevékenységet is folytatnak, nagy figyelmet szentelnek különböző technikai megoldásoknak a könyvtári fejlesztés terén (autiovizuális berendezések, új mediák stb.). A tanácsadói tiszteket kétféleképpen látják el, részben az egyes könyvtárak meglátogatásával, a helyszínen folytatott tárgyalások után, amikor is kialakíthatók az egyedi "diagnózisok", és testre szabott tanácsokat lehet adni az egyes könyvtáraknak (instruálás). Másfelől központi módszertani tevékenység is folyik, szakmai publikációk, konferenciák stb. formájában. Ugyanezek az intézmények a kivitelező szervezetei a könyvtári törvényben említett kooperációs tevékenységnek, pl. kölcsönzési centrumot tartanak fenn, amelyen keresztül a közművelődési könyvtárak és a tudományos könyvtárak állományának bármely egysége bárki számára elérhető. Ezeken a szerveken keresztül folyik a nemzetközi, de különösen a skandináv információcsere. A könyvtári felügyelet van hivatva a fehér foltokra irányítani a könyvtárak figyelmét. Erre jó példa az az 1966 után hozott dániai intézkedés, amely a legkisebb korosztály, az 1 éves kortól iskoláskorig terjedő réteg könyvtári ellátását szorgalmazza. Az intézkedés eredményeképpen e korosztály kölcsönzése ugrásszerűen megnőtt, részben a családi könyvtár intézményének, részben az óvodákkal való jó kapcsolatnak köszönhetően. Végül ezekben az intézményekben futnak össze a könyvtárral kapcsolatos statisztikák, ennek alapján a könyvtárügyi tájékoztató központ feladatát is ellátják.

A könyvtári és levéltári állomány védelméről tanácskoztak az UNESCO szakemberei

Az IFLA News 1974. No. 48. (16-18.p.) közleményét
B. KOZOCSA Ildikó tömörítette.

1973 november 19-21.-ig a párizsi UNESCO épületében konferenciát tartottak a Levéltárosok Nemzetközi Testületének (ICA) és a Könyvtáros Egyesületek Nemzetközi Szövetségének (IFLA) képviselői. Ez volt a két testület első kizárólag állományvédelemmel foglalkozó tanácskozása. Az összejövetelt az a felismerés tette időszerűvé, hogy igen sok a közös probléma; az egybegyülteket pedig az a szándék vezette, hogy a problémákat ésszerű és gazdaságos eszközökkel kíséreljék megoldani.

Három szakembercsoport képviseltette magát a tanácskozáson: levéltárosok, könyvtárosok és tudósok. A résztvevők legelőször abban állapodtak meg, hogy az együttműködésnek az alábbi feladatokra kell kiterjednie:

1. A károsodások megelőzése;
2. A károsodott anyag kezelése;
3. Szakemberképzés;
4. A károsodások folyamatainak alap- és gyakorlati kutatása.

A levéltári és könyvtári szakemberek összehangolt együttműködése biztosítja a gyors bibliográfiai tájékozódás lehetőségét, az egyes nemzetek szabványainak ismertetését, a folyamatos tájékozódást a kutatási tervekről és a technikai újításokról.

A konferencia résztvevői úgy vélték, hogy - a közös problémák teljes felsorolásának igénye nélkül - a következő témáknak kell elsőbbséget biztosítani:

a) Nemzeti és nemzetközi szabványok kidolgozása a dokumentumok tárolásánál, kezelésénél, kiállításánál, valamint azok gyártásánál használt módszerekre és anyagokra.

b) Azoknak a konzerválási eljárásoknak és anyagoknak a szigorú kritikai felülvizsgálata, amelyekkel szemben kételyek merültek fel.

c) A fejlődő országok környezeti adottságaihoz illeszkedő eljárások és szabványok kidolgozása, különös tekintettel a raktárakban előforduló élő szervezetek okozta károk megelőzésére. Előzetesen fel kell mérni az országok ezzel kapcsolatos gazdasági lehetőségeit és igényeit.

d) A már eddig is ismert, ún. tömegkonzerválási eljárások értékelése és újabb hasonló technológiák kidolgozása.

e) Gondoskodni kell arról, hogy a konzerválás minden szintjén legyen kellő számu szakember; ki kell dolgozni valamennyi szint tananyagát. Elő kell segíteni, hogy a konzerválási igények szempontjából jobb megértés alakuljon ki a dokumentumok konzerválásával foglalkozók és az adminisztratív szakemberek között mind a munkahelyeken, mind az oktató intézményekben.

Annak érdekében, hogy a levéltári és könyvtári szakterületek közötti kívánatos együttműködés létrejöjjön, a konferencia résztvevői javasolták az ICA-nak és az IFLA-nak, hogy e két szervezetet magába foglaló Összekötő Bizottság felügyelete alatt azonnali és ideiglenes intézkedésként állítson föl egy közös Irányító Bizottságot és titkárságot. Ennek lenne a feladata, hogy a könyv és levéltári anyagok konzerválására terveket és eljárásokat dolgozzon ki. Javasolták az Irányító Bizottságnak, hogy dolgozzon ki tervet különböző szakembereket (levéltárosok, könyvtárosok, tudósok, konzervátorok stb.) magába foglaló munkacsoport létesítésére. E csoport feladata az lenne, hogy illetékes albizottságai révén végrehajtsa az Irányító Bizottság által meghatározott terveket és határozatokat. Az IFLA tárgyaljon a Múzeumok Nemzetközi Testületével, ennek Konzerválási Bizottságán keresztül a szakmaközi együttműködésről.

Az Irányító Bizottság titkárságának a konferencia azt ajánlotta, hogy elsősorban az alábbi intézkedéseket tegye meg:

1. Állítsa össze a könyvtári és levéltári anyag konzerválásával foglalkozó laboratóriumok, műhelyek, kutató intézetek és oktató intézmények listáját.

2. Válogassa ki és állítsa össze azokat a könyvtári és levéltári konzerválásra vonatkozó szabványokat, amelyeket mértékadónak tekinthetnek a szakma dolgozói.
3. Értékelje az érintett szakmák szakemberképzésével foglalkozó intézmények tanulmányi rendjét és mérje fel, szükséges-e regionális intézmények létesítése.
4. Kétéves könyvtári és levéltári konzerválással kapcsolatos nemzetközi "eseménynaplót" összeállítása.

A továbbiakban javasolták az Irányító Bizottságnak a szakmák közötti együttműködés távlati tervének kidolgozását. E terv a következő kivánalmakat tartsa szem előtt: folyamatos bibliográfiai tájékoztatás, a dokumentumok konzerválásához szükséges anyagok gyors beszerezhetőségének elősegítése, tömegkonzerválási és savtalanítási eljárások kidolgozása, kutatási programok, valamint fejlesztési, ellátási problémák koordinálása, szak kifejezések több nyelvű, alfabetikus gyűjteményének összeállítása.

E célok eléréséhez nem kevesebb, mint évi 4500 USA dollárra lenne szükség. Javasolták ezért, hogy az ICA és az IFLA biztosítson külön-külön évi 500 USA dollárt, továbbá, hogy hatalmazzák föl az Irányító Bizottságot és titkárságot a szükséges pénzalap megteremtésére és kezelésére.

A tanácskozásról felvett jegyzőkönyveket az Unesco szakmailag érdekelt alosztályaihoz terjesztik fel.

Megjegyzés: Az ICA és IFLA Végrehajtó Bizottsága 1973. december 6-án ill. 20-án elhatározta, hogy közös Irányító Bizottságot és irodát létesítenek a könyvek és dokumentumok állományvédelme érdekében.

Az „integráló” könyvtár

Hansjörg SÜBERKRÜB

A szerzőnek a Die integrierende Bibliothek címen a Mitteilungsblatt: Verband der Bibliotheken des Landes Nordrhein-Westfalen 1974. évi 2. számában (135-141. p.) megjelent cikkét PINTÉR Márta tömörítette.

A második világháború óta eltelt közel 30 év alatt a könyvtárak fejlődésében három, többé-kevésbé világosan elhatárolható szakaszt különböztethetünk meg.

Az ötvenes években a statikus könyvtárak idejét éltük, újraéledt a népkönyvtári szellem, a főiskolák népkönyvtárosokat képeztek, a könyvtári munka hatékonyságát az aktív olvasók számának növekedésével mérték.

A hatvanas évek a terjeszkedés, az expandáló könyvtár időszak: az új könyvtárpéletek új olvasótömegeket vonzottak, a szabadpolc-rendszer is kiállta a próbát; előtérbe került a munkaszervezés és a szolgáltatások ésszerűsítése. Népkönyvtár helyett közművelődési könyvtárról ("öffentlichen Bücherei) kezdtek beszélni, ebből a szakból lehetett diplomát is szerezni.